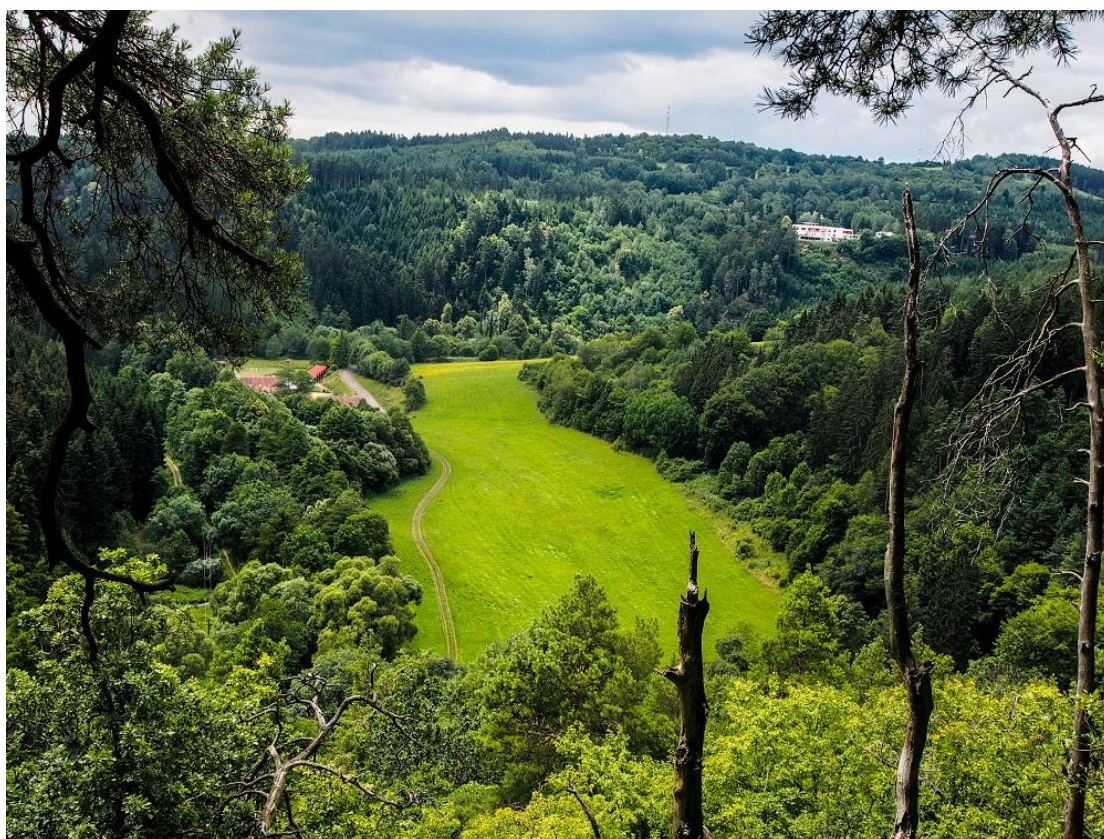

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

Šafránkův mlýn a Havlov od Drahonína

63

TIŠNOV

Červen 2016

Jaroslav Křička

ŠÍPEK

*Mne ze všeho kvítí, jež zrodila země,
květ šípkový nejvíce těší. Mně nejbližší jest,
svou tichou a srdečnou krásou
tak hovoří ke mně,
jak rodnou by rozmlouval řečí.
Ne v zahradách pyšných, ni v bohatých sadech,
leč v mýtině lesní, na mezi, pokraji cest,
v úbočí rokliny skalnaté, porostlé klečí,
kde šípkový keř žije svým životem drsným a chudým.
A řekl bys marným a pustým.
Ač v úpalem zkrušených ladech
jak růžový zázrak je kvetoucí šípkový keř,
včel radostná píseň.
Ač plodem svým, trpkým a rudým,
v zlém nečase zimním,
když stromy mráz láme a z kořene kátí,
svým ovocem chudobným nasytí
hladovou, zoufalou zvěř
a zachrání ubohé, zimou se třesoucí ptáče
a život mu vrátí.*

Milí čtenáři věstníku,

je konec června, krajina vydechuje letním horkem. Blížíme se ke žďáreckému hřbitovu a podél cesty trháme květiny Anně k narozeninám. Takové, které jistě vídala v okolí svého obydlí: žluté jestřábníky, světle modrou čekanku, nafialovělé chrastavce a sytě růžovofialovou vrbovku. Vkládáme je do sklenice a znovu si čteme magický a inspirativní nápis na jejím hrobě: *Kráso dne! Nádhro noci! Paprsku tvůrčí, sílo tajemná, v tebe chci proměnit sebe...*

Prosté květiny miluje také naše předsedkyně Vlasta Urbánkové a věříme, že jí tedy udělají radost verše Petra Kříčky na vnitřní straně obálky věstníku, který právě otevíráte. Vlasta Urbánková na vrcholu jara oslavila své další životní jubileum, na počátky přátelství s ní vzpomíná Pavel Adamec. Společně jí popřejeme na setkání 17. září, kdy také přivítáme druhé vydání její zásadní knihy *Navštivte mne s podzimem*, které se připravuje v nakladatelství Sursum.

Na dalších stránkách si připomeneme výroční narozeniny dvou našich dlouholetých přátel, Jiřího Kuběny a Petra Holmana. Víme, že Jiří Kuběna v uplynulých dvou letech překonával těžké onemocnění, o to větší radost jsme prožívali při poslechu rozhovoru, který s ním přímo na Bítově v květnu natočila Alena Blažejovská. Básník v něm hovořil mužně a vyrovnaně, přejeme mu, aby se mu podařilo dokončit nastíněné plány. **SVÉ PŘÁNÍ PŘIPOJUJE TAKÉ Václav**

Literární badatel Petr Holman byl na jaře oceněn prestižní Cenou Toma Stopparda, založenou nadací Charty 77 a určenou autorům českého původu za významné esejistické dílo inspirující svým myšlenkovým přínosem. Petru Holmanovi byla udělena zejména za svazek *Březiniana II*, ale rovněž za eseje a studie věnované Otokaru Březinovi. Připojujeme se k četným gratulantům a přetiskujeme část jeho proslovu při předání ceny 26. května 2016.

Po několika letech jsme opět v aktivním kontaktu se Společností Františka Bílka a jejím předsedou Františkem Kožíškem. Vaší pozornosti doporučujeme jeho článek, ve kterém informuje o vydání pozoruhodné knihy osobních vzpomínek na Františka Bílka, která byla zdařile představena v únoru tohoto roku v Bílkově vile v Praze. Všimněte si rovněž příspěvku ze Společnosti Otokara Březiny, v němž Jiří Höfer informuje o slavnosti spojené s předáním čestného občanství Jaroměřic Jiřímu Kuběnovi.

Na pammrovském poli jsme učinili nezanedbatelný krok s seznamování se s knihou O mateřství a pamateřství, jednou ze stěžejních prací Anny Pammrové. Děkujeme Janě Koudelové za podnětnou přednášku a otiskujeme její zpětný pohled na problematiku pro ty, kteří přednášce nemohli být přítomni. V pravidelné rubrice DOPORUČUJEME si tentokrát můžete přečíst příspěvek Vlasty Urbánkové, která upozorňuje na obsažnou publikaci Cesty s Karlem Hynkem Máchou a zároveň připomíná letošní máchovské jubileum.

Řadu pozitivních událostí a novinek uzavíráme smutnou zprávou o úmrtí našeho dlouholetého člena, významného vlastivědce Josefa Pěňčíka. V paměti si budeme uchovávat všechna naše setkání s ním, zejména to nádherné poslední v listopadu loňského roku.

Přejeme Vám, milí přátelé, krásné léto a naše uvedení uzavíráme citátem k zamyšlení, který jsme vybrali s básnické sbírky A. Pammrové Divočinu slov mi nech:

Přes hory klamů jdeme.

Nevíme...Litujeme...

Hledáme cestu v sebe.

Kdy poznáme Nebe?

JUBILANTKA VLASTA URBÁNKOVÁ

Pavel Adamec

Letošní jubilantka Vlasta Urbánková (narozena 29.4.1936 v Brně) žije v Drásově a ve své literární činnosti se zaměřuje především na životní osudy osobností z Tišnovska. Její práce mají významnou hodnotu dokumentární, vyznačují se kvalitami stylovými, lehce poetickými s podílem nekomplikovaného způsobu sdělování faktů. Pro svoji čtivost a čistý hlas prostého vyprávění jsou velmi oblíbené. Dosud vydala:

Ozvěny domova (Medailon Josefa Uhra), 1988

Cesta nezarostlá (Portrét Leopolda Mazáče), 1991

Navštivte mne s podzimem (Anna Pammrová a lidé kolem ní), 1994

Jak srdce zvonu (Život Leopolda Mazáče), 1997

Zářivá samota (Tišnovsko v osudu Anny Pammrové a jejích přátel), 1998

Klíč ze dna paměti (Životní příběh Anny Hájkové), 2002

Utonulý mlýn (Jak se žilo v Drásově v minulých stoletích), 2013

Vlasta Urbánková je od založení v roce 1995 předsedkyní Společnosti Anny Pammrové. Pod jejím vedením společnost vydala 62 čísel Věstníku, jejich náplní byl především život a dílo Anny Pammrové, jsou zde ale také otiskovány články a různé dokumentární materiály týkající se jejích významných současníků – Otokara Březiny, Jakuba Demla, Františka Bílka, Josefa Floriana a mnoha dalších... V uplynulých dvou desetiletích byla také zorganizována celá řada akcí související s hlavní náplní činnosti společnosti: zájezdy, vycházky, výstavy, setkání a jiné. Výsledkem péče o odkaz Anny Pammrové byla rovněž příprava a vydání řady publikací, knih Anny Pammrové i knih o jejím životě a literárním díle. Za tím vším je velký, rozhodující podíl práce Vlasty Urbánkové. Bez jejích jedinečných organizačních schopností by byla existence společnosti nemyslitelná. Především Vlastě Urbánkové vděčíme za oživení zájmu o svéráznou myslitelku a spisovatelku Annu Pammrovou. Její dvě knihy o A.P. nazvané Navštivte mne s podzimem a Zářivá samota více než dokonale zmapovaly její osobnost, její dílo a její poselství současnosti.

Spisovatelská činnost Vlasty Urbánkové je svou podstatou velmi hluboce zakořeněna v rodné půdě, v krajině Tišnovska, v Drásově a jeho okolí. Nepobývala nikdy dlouho v jiných končinách a i kdyby tomu tak bylo, byly by její pocity jistě stejné, jako u našeho velkého básníka Jaroslava Vrchlického, v jehož lyrickém deníku z italského pobytu nazvaném Rok na jihu je plno hlubokých dojmů z jižní přírody a moře, ale zaznívá také steskem po neokázané prosté kráse domova:

*V šumu vln i v písni stromů,
slyšel jsem jen : „ Domů, domů. “*

Několikrát jsem při různých příležitostech hovořil o svém seznámení s prof. Vlastou Urbánkovou. To o mnohém z jejích vlastností napovědělo – např. o neobyčejném zaujetí, nevšední erudici a empatii, o laskavém přístupu k lidem vybroušeném celoživotním posláním: pedagogickou činností, nemluvě o souvisejících odborných znalostech a organizačních schopnostech – nebude od věci si příběh tohoto seznámení zopakovat.

Při jedné z mých častých návštěv brněnských knihkupectví jsem v roce 2000 našel knihu s názvem Navštivte mne s podzimem. Listuji a překvapen shledávám, že kniha pojednává o životě a díle Anny Pammrové - její jméno i její básně jsem znal z knihy Zrcadlo duše kdysi koupené v antikvariátu a její osud mne zajímal. Jméno autorky mně známé nebylo – knihu jsem koupil a s chutí přečetl. Zaujal mne způsob psaní i celková koncepce textu, a tak jsem si

zjistil, kdo je Vlasta Urbánková a také to, že žije v Drásově. O prázdninách toho roku jsme s vnučkou vyjeli na kolech se zmíněnou knihou ze sousední obce Železné, kde jsme shodou okolností pobývali a zazvonili u dveří nevelkého domku nedaleko středu obce Drásov. S žádostí o podpis autorky jsme byli pozváni dále – původně zamýšlená krátká návštěva se změnila ve více než hodinový rozhovor, který odhalil mnoho společných názorů na literaturu i na životní postoje – rozhovor byl zajímavý, že se ani vnučka nenudila. Návštěva nezůstala jedinou, ale byla začátkem přátelského vztahu, jehož prvním vyústěním byla řada mých kreseb použitých jako ilustrace k Vlastině knize Klíč ze dna paměti.

Častokrát seděli jsme pod starou lípou nebo v jiné části drásovské mlýnské zahrady (většinou ve třech: Vlasta, moje manželka Lída a já) a hovořili o všem možném : o literatuře, o umění, o krajině Tišnovska, probírali jsme pammrovskou tematiku z různých hledisek – rodily se zde náměty k ilustracím knih Anny Pammrové i knih Vlastiných. Mnohdy jsem v zahradě kreslil a také fotografoval. Cítil jsem se tam, obklopen bujnou vegetací, vždy velmi uvolněně – je to ideální místo pro letní setkávání...

V knihách Vlasty Urbánkové mne vždy velmi zaujaly pasáže, které nezaměnitelným způsobem opěvují přírodu a krajinu a tím zdůrazňují jejich významnou úlohu v životě lidí, o nichž autorka píše. Ve spojení člověka s krajem, ve kterém celý život nebo jeho větší část žil, je třeba hledat důvody a smysl jeho konání. Poetické a krajinomalebné popisy, které mnozí při četbě knih přeskakují, protože je zajímá jen samotný příběh, jeho spád, jeho vyústění – mne

naopak velmi zajímaví a často jejich prostřednictvím měřím kvalitu knihy. Tyto části jsou ve Vlastiných knihách v žádoucí míře obsaženy, jsou jejich integrální součástí, a proto je vhodné některé krátké úryvky z mnoha a mnoha zajímavých vybrat (výběr je těžký) a citovat :

„ Drásovský potok Lubě protékající horním koncem vesnice, býval před desítkami let rejdištěm dětí, které tu bydlely. Mezi Malhostovicemi a Drásovem pak spolu vytvářel přírodní scenérii velmi působivou, některá místa pod Paní horou bývala kdysi doslova líbezná... Lubě hraje v našem kontextu důležitou roli. Hustý, doslova majestátní pobřežní porost vytváří od míst, kde vodní koryto opouští úpatí Paní hory, výrazný krajinný předěl. Ještě dříve, než zvedne člověk oči k lesům, zastaví se pohled o tuto téměř nepropustnou hradbu. Jakmile se do ní opře vítr, mění se nevýrazná zeleň vrb do proměnlivého stříbřitého odstínu – listy se obracejí po větru rubem, vzápětí se vracejí zpět a tyto rychlé změny nevyvolávají kupodivu pocit zrakového klamu, ale nekonečného volného vlnění... “

Klíč ze dna paměti

„ Uprostřed vodopádů jemných vrbových větví obestřených jen tušenými závoji první zeleně, na dosah magicky působících kmenů bříz nesoucích tajemství sotva rozvinutých pupenů a zejména v zajetí výsostného teritoria naší lípy, jsem se pozvolna vracela do vzdálených časů svého dětství a potom dál a dál do minulosti, jakoby mne do ní vedla podivuhodná nit z pohádek a legend... Naše lípa, statný, doslova posvátný strom se stále rozrůstá – důkazem je okolnost, že jen za mého života ztratil snad desítky větví a ty byly nahrazeny. Do nesmírné výšky sahající praporce hustého, stále jemně ševelícího listí, jakoby plápolaly na věčnou oslavu života. Lípo, milá lípo, k tobě a tvým souputníkům stromům se jistě mnohokrát vrátím, patříte do mého života jako málokdo... “

Utonulý mlýn

Společně s významným francouzským impresionistickým malířem Camillem Pissarrem, který v jednom ze svých dopisů adresovaných synovi napsal slova, která můžeme použít jako jakési krédo, které plně odpovídá smyslu literární práce naší jubilantky, jejímu vyznění pro všechny, které četba Vlastiných knih zajímá a i v budoucnosti bude zajímat:

„Šťastní lidé, kteří dovedou vidět krásu v místech docela všedních, kde jiní nevidí nic! Všechno je krásné, důležité je jen umět to vystihnout.“

ANNA PAMMROVÁ: O MATEŘSTVÍ A PAMATEŘSTVÍ

Jana Koudelová

V neděli 3. dubna 2016, krátce po Velikonocích, jsme se sešli v tišnovském muzeu, abychom se blíže seznámili s knihou Anny Pammrové *O Mateřství a Pamateřství*, kterou jsem získala v antikvariátě jako vzácný původní výtisk z roku 1919 vydaný nakladatelem Cyrilem M. Hoschlem v Klatovech. Četba knihy byla doslova posvátnou událostí, při níž se někdy stářím křehký papír rozpadal pod rukama a při níž jsem si též uvědomila, že jsem první, kdo tento výtisk čte, neboť některé listy ještě nebyly rozřezané.

Knihou se jako červená nit mezi řádky vine svědectví doby, ve které Anna žila, rostla a cizelovala svoje postoje a myšlenky. Byla to doba porevoluční, kdy se vzedmulo sebevědomí národa a dalo vznik větší otevřenosti pro myšlenky rovnosti jak mezi národy žijícími v Čechách a na Moravě, tak mezi mužem a ženou. Anna dochází na prahu nové republiky československé k poznání, že se její názory odlišují od postojů a zvyklostí většiny žen nejen v jejím okolí, ale i na celém světě, neboť její úvahy se vynořují z univerzálního vědomí a směřují ke všem lidem na Zemi.

Můžeme doslova sledovat, jak se myšlenková látka, z které Anna vycházela a byla na začátku jakousi mlhovou, formuje v jasné postoje a spojuje do souvislostí. Anna osvětluje, jak se v minulosti generace žen nechaly dusit nadvládou mužů a přijaly mnoho sebezatajovacích praktik, které přenášely na svoje dcery a poskytovaly vzor svým synům, jak je správné vnímat roli ženy. Tento model ženského chování můžeme vnímat i v současnosti u kultur, kde ženy nemají stejná práva jako muži a hájí si své výlučné postavení jako nedobytný hrad. Anna zdůrazňuje, že právě ženy znají svou pravou roli Ženy-matky a vychovatelky dětí v duchu univerzálních zákonů a lásky. Namísto toho se setkávala ve svém životě i ve svědectví minulosti získaném v knihách s *pseudomatkami*, jak ona uvádí s *Pamatkami* a *Paženami*, jejichž pokroucená duchovnost se přenáší jak do jejich sexuality,

tak do početí a do porodů. Taková rodina, která se utváří na jejich základě je parodinou, tedy nepravou rodinou, takovou, která nemůže vychovat dcery k správnému vnímání své sexuality a vztahu k mužům, která neumí předat potomkům odpovídající podněty pro život v duálním světě, k správné výchově svých dětí, z kterých by měli vyrůst dospělí jedinci znalí jedinečnosti Země jako naší matky a duchovních zákonů prostých násilí.

Anna říká, že člověčenstvo nepochopilo řádně úlohu ženy, neboť „dávnovecí písmaři“ včlenili záměrně do pověstí a mýtů nepravdy o pádu ženy. Ve svých úvahách pak přináší několik jasných vyjádření, kde máme hledat pravdu o ženě a kam nás dovedlo pomýlené ženské chování. Dovolila jsem si tyto Anniny myšlenky shrnout do pěti bodů a představit je jako pět příčin pamateřství a najít v nich i výstupy, které nás vedou k opravdovému chápání ženy a její úlohy.

1. Nesprávné chápání *slova* – slovo bývalo dříve posvátným a ženy svým slovem vedly svou pohlavnost i roli posvátným způsobem. Ženy prostřednictvím svého slova jako projevu Jediného nás obdařují světelným fluidem, vibrací, která je v souladu s Jediným. Návratem k chápání ženského projevu jako univerzálního božského toku lásky bychom se mohli jako lidstvo posunout k vyšším úrovním a kvalitám života.
2. Nesprávné chápání pohlavnosti – vedlo a vede k svévolnému vymanění se z vlivu Velké Matky a k pohlavnosti, která není prochnuta láskou.
3. Pominutí *praobrazu*, kterým jsme – ve skutečnosti nežijeme myšlenkou dostát svého duchovního *praobrazu (předobrazu)*, podle kterého tkáme svoje tělo jako schránku pro duši a ducha. V každodennosti zapomínáme na šlechetné myšlenky vědoucích velikanů a nerozumíme jim. Jinak bychom poznali, že nejmocnější silou, která tvoří a ovlivňuje naše chování jako individua i jako celku, je fluidální *zářná síla*, která formuje naše tělo a budoucí život v čase mezi smrtí a novým zrozením. Anna říká, že vadné existenční hodnoty a vadné společenské řády jsou zapříčiněny hlavními protagonisty lidského dění – a to početím, zrozením a smrtí. Povaha lásky mezi mužem a ženou v čase početí nového života je tedy zkouškou povahy nového jedince, jehož schopnost zářit by měla být základem života rodiny i celku. „*Kdo chce žít, musí zářiti.*“

4. Nadvláda mužů vedoucí až k „zlepšovatelským praktikám“ při početí a porodu je nejnebezpečnější hrou s nejžhavějším ohněm. Vrcholem negativního projevu mužské nadvlády je podle Anny eugenické snažení, které, jak víme, znamená vylepšování lidského genofondu, tak neblaze proslulého za hitlerovského Německa, a pokračujícího v jiné podobě dodnes. I zde je patrné, jak Anna dokázala předvídat, co přijde.
5. Přezírání *nadtělesné* povahy ženské pohlavnosti. Ženy by měly využívat zdroj zářné síly ke dvěma základním věcem: k přepuzení vlastní tělesné pohlavnosti, dnes tento jev můžeme nazvat přechodem k vědomé všeobjímající lásce, a k vytříbené způsobilosti k mateřství.

Anna Pammrová nás svým spisem znovu přesvědčila o svých intuitivních i studiemi nabytých znalostech a zejména o svém vycítění základních životních hodnot. Zajímají nás jistě přesahy jejích myšlenek do dnešní doby. Mnoho změn v ženské otázce je již uzákoněno, ženy studují, pracují, volí a jsou voleny do státních orgánů a dosahují výborných úspěchů. Nikdo se dnes nediví, že ženy řídí auta i státy, ale stále se někdo diví, že ženy chtějí převzít zodpovědnost za svoje početí i porody, že si nehodlají vzít ty nejcennější chvíle, kdy se projevují jako Ženy. Také zatím v našem moderním světě převládá hra malých dívek na barbíny, herečky a modelky místo na maminky a rodinu. Proto jsou úvahy Anny Pammrové ještě dnes stále živé a můžeme je považovat za hodnotnou inspiraci.

Naším krédem na cestě k praobrazu ženy by mohla být sloka básně, kterou Anna vyjádřila symbolicky vše potřebné:

Přes květinové chci jít háje

Kde růže stále v květu jsou

Mé duše touha to vždy byla

Žít světle, čistě, vznešeně a svobodou.

Vážený básníku, milý Jiří Kuběno,

i já se připojuji k ostatním gratulantům k Tvým významným osmdesátinám s přáním, aby se Ti kromě uchování zdraví hlavně podařilo dokončit tvé záměry, o nichž jsem dověděl z obou Tvých rozhovorů, v Reportéru a v Zelném rynku Aleny Blažejovské.

Vydání zmíněné korespondence případně i Deníku bych se rád dočkal (dožil ve svých 83) i já spolu s ostatními dosud schopnými a zaujatými Pammrovci, kteří společně vzpomínáme na všechna ta neobyčejná setkávání s Tebou jak v Jaroměřicích tak v Tišnově!

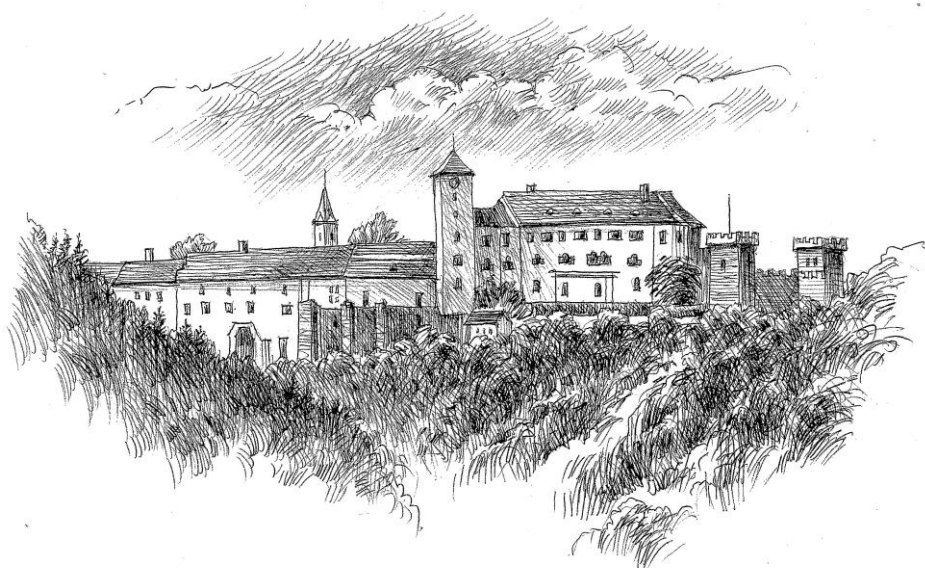
Obzvlášť si zaslouží vyzdvihnout Tvou účast při odhalení pamětní desky Anny Pammrové ve Žďárce v roce 2000, kdy jsme navštívili i Havlov. A také se nesmí zapomenout na poslední hromadnou návštěvu Společnosti Anny Pammrové na Bítově 30. května 2009!!

Já sám ještě dodávám a připomínám jakousi osobnější bilanci našich dalších významnějších kontaktů, jež se během uplynulého dvacetiletí vyskytly. Už v roce 1998 přivezl J. E. Frič autobusem skupinu Brňáků na Bítov na zasedání Dědictví Jakuba Demla (tam jsem Tě poprvé uviděl). Po noční prohlídce hradu se druhý den pokračovalo v Jaroměřicích. Závěrem se vracím k mohutným dojmům z mé účasti na oslavách Tvých narozenin na Bítově v roce 2006 a 2011, kdy jsem dostal vzácnou a jedinou příležitost k bližšímu setkání s oběma bratry Václavem a Ivanem Havlovými.

Tolik jsem si tedy dovolil na Tebe zavzpomínat a zakončuji psaní opětovným toužebným přáním, aby Ti Pán Bůh uchoval tolik zdraví a životní pohody, aby mně s ostatními čtenáři neminula možnost přečíst si Tvé nové literární výtvary.

Z Brna 30. května 2016

Tvůj přítel Václav Zábrša s manželkou Ivanou

PŘI PŘEBÍRÁNÍ CENY TOMA STOPPARDA

Petr Holman

Vážené přítomné, vážení přítomní, přítelky, přátelé!

Těžko odpovědět na otázku zajisté dobře míněnou, kdy se nějaký básník stane dejme tomu předmětem jistého vědeckého, monografického, edičního, a dokonce celoživotního zájmu. Četba Březinových básní přišla relativně brzy, už někdy ve škole v našem sklářském Železném Brodě před mými patnácti lety. Ostatně první zmínky v textech dnes oceněné knihy Březiniana II jsou datovány rokem 1966...

Dnes si ale především považuju skutečnosti (možno ji ovlivnit?!), že už tehdy mě některé ty básně oslovily a hluboce zasáhly. Ano, jistě, jen některé, stejně jako později zase jiné, a zase jiné dnes, to se časem měnilo, časem nezměnilo. Eseje a korespondence přišly později a vše se dalo do pohybu. Letitá nezodpovědná neutěšenost v březinovském bádání, laxnost a nezájem oněch jistých režimních oficiálních ctitelů a literátů mě přiměla k rozhodnutí, že je třeba nečekat, je třeba něco udělat, převzít jisté poselství a pokračovat, za každých okolností, v jakýchkoli podmínkách. Bylo nutno jít dál, nepodléhat, neustrnout, ať do jakékoli současnosti přenést (...). Nutno říct, že ani já nejsem tvor nekritický, který by ulpíval na stále stejném, neměnném a jakémisi zkamenělém stanovisku. V literatuře, hudbě i v životě. Někteří vážnější zájemci o literaturu možná zaznamenali, že po desetiletích různých zaměstnání, prací a činností (to do roku 1989) jsem byl oficiálními i neoficiálními kritiky nebo „ctiteli Mistra“ proti své vůli vložen a zakonzervován do škatule s fádním názvem

„březinolog“. Faktem ale zůstává, že můj zájem o tohoto mimořádného tvůrce prozatím neskončil...

Dostávám různé otázky, často stále stejné nebo podobné – na některé dokážu odpovědět, na jiné odpovědět neumím. Takže jen ve stručnosti zopakujme: Jedna z posledních, i dříve častá, byla, čím dnes Otokar Březina nejvíce promlouvá k lidem? A jsme u toho! K lidem? Jak ke kterým! Dobře víme a s bolestnou hořkostí si uvědomujeme, jak a s jakým despektem současná zprašivělá doba pohlíží na kulturu a jak ji podporuje, tedy nepodporuje. Už dávno tu neplatí ani ono Demlovo „Otokar Březina dal duši tělu naší republiky“... Co všechno se dnes za kulturu a umění pokládá, čemu se dostává nesmyslné finanční, mediální a jiné pozornosti, čemu se většinou vždy a za všech okolností dává protekcionistická přednost! --- Neblíží se tu Deml k podstatě? Masaryk, Březina... Doba, která si kdysi dokázala vážit umění, kdy si prezident republiky ještě vážil básníků, ba neváhal je podporovat ani finančně. A dnes? Kupříkladu hudba, literatura? Co to je? Když už kterýkoliv nemrát (m. i f.!) se svým vlastním zduřelým egem sám sebe považuje za (dokonce významného!) spisovatele, básníka, kritika, malíře či skladatele! Na kvalitě, pravdivosti a poctivosti práce přece nezáleží, kšeft je kšeft! Vždycky jsem se bránil vidět kdekoli politikum, a zvláště v poezii. K tomu třeba jen tohle: „Ani ti, kdož milují pravdu, ani ti, kdož milují krásu, nemohou se starati o politiku, jež nestará se ani o krásu, ani o pravdu.“ Březinovo dílo se v průběhu let dokonce snažili zpolitizovat jak někteří jednotlivci, tak i církve, především jistí potentáti církve katolické. Také některé strany, z nichž třeba komunisti se například s obvyklým nevěděním, neporozuměním a nepochopením, zato však s obvyklou drzou arogancí vždycky rádi chytali oněch ze souvislosti vytržených veršů z básně Kolozpěv srdcí ze sbírky Ruce:

*Pro blížící se příchod jasného člověka tajuplného,
jenž jediný v miliónech bratří, co budou a byli,
nad prostorem vítěz,
promění zemi od pólu k pólu...*

A ovšem zapomněli už na pokračování:

*... dle svaté tvé vůle
a myšlenkou, která od poslušných sluncí*

*se učila lehkosti, tanci a písni,
usedne ve tvé tajemné radě
mezi knížata kosmu —
sladko je žíti.*

Domnívám se však, že dílo básníka Březinova typu lze zpolitizovat jen velmi těžko...Řečnická otázka? Ukazují snad některé ty všemožné dostupné prameny, že dílo Otokara Březiny představuje v nějakém smyslu politikum? Nebo se přidržíme toho, že jeho verše a eseje se staly výrazem principu věčného, neměnného, který bez zachvění trvá, ať už jsou dějinné kulisy rozestavěny kýmkoliv jakkoliv? Druhá část téhle rovněž nedávno položené otázky danou situaci vystihuje docela přesně. Proč ale nepřipomenout a neříct, že věčnost a neměnnost v sobě může nést a nese v jistém smyslu i určitá negativa – třeba právě tu kamennou strnulost, sošnou nepohyblivost, a tedy nemožnost jakéhokoliv vertikálního či horizontálního pohybu?

Nicméně třeba právě tahle dnes zmiňovaná kniha také současně – a mimo jiné – ukazuje, kam, do jakých duchovních prostorů a končin, do jakých souvislostí se básníkově dílo a jeho „druhý“, třetí či kdovíkolikátý život může dostat a dostává. Možná i tam, kde bychom to nikdy nečekali, kde by to čekal jen málokdo... Ale není právě tohle pro nás současníky pobídka k četbě a meditaci Březiny, cosi jako „důkaz jeho stále živé přítomnosti“, nezpochybnitelné nadčasovosti, síly a pozitivní energie, která trvá, která se neztrácí?

Březinovy dynamické mnohovýznamové a mnohotvárné veršové architektury, eseje a korespondence jsou univerzální. O jejich komplikovanosti nemluvme, často – a stále ještě teď – tu přetrvává jakási ignorance. V Čechách bývají považovány za nezáživné, nestravitelné, temné, mystické, nesrozumitelné, nepřeložitelné; záleží tu však výhradně na výši a hloubce osobnosti toho kterého čtenáře. Ano, v Čechách! S tím ostře a paradoxně kontrastuje zájem zahraničí o esperantské překlady básnického díla, nejnovější souborná vydání Březiny v latině a ruštině nebo připravované argentinské vydání kompletu veršů ve španělštině.

A tak se vlastně ani neodvážuji říct, kde a co si ten který čtenář v Březinových textech vyhledá a najde. Začne číst, nedočte a odloží, čte znovu, jednou, dvakrát či mnohokrát, do paměti uloží, napořád už oblíbí, za své přijme... Právě snad ona univerzálnost, náhle nabyté vědomí, že také u tohoto symbolisty si každý může najít něco pro sebe, představují zcela

mimořádnou hodnotu, kterou si milenka či milenec poezie zprvu ani nejsou schopni uvědomit. Ze zkušenosti vím, že když už si po nějakém tom úsilí a třeba i překonání jisté duševní lenosti „to svoje“ najdou, jsou pak už navždy obohaceni a obdarováni, jejich zájem a láska trvají. Třeba i celý život...

VDÁNY DOSUD NEZNÁMÉ VZPOMÍNKY FRANTIŠKA BÍLKA

František Kožíšek, předseda Společnosti Františka Bílka

I když na podzim roku 2016 uplyne již 75 let od smrti sochaře Františka Bílka (1872 – 1941), o jeho život a dílo je stálý zájem, jak lze dokumentovat čilou publikační aktivitou z poslední doby. Nemám nyní na mysli různé články, ale opravdu knižní publikace.

Nejprve v říjnu 2015 vydalo město Chýnov nové a rozšířené vydání fotografické knihy *František Bílek a Chýnov*, která vedle nových fotografií města a okolí zachycuje stav chýnovského Bílkova ateliéru v 70. a 80. letech, kdy byl v soukromém majetku a nebyl přístup veřejnosti. Těsně před vánocemi 2015 pak vydal Martin Hemelík, člen Společnosti F. Bílka vlastním nákladem svou knihu *Nemám již snad žádného, s kým bych o věcech nebeských mluvil... Životní příběh a dílo zakladatele novodobého českého mozaikového umění Viktora Foersterova*. Obsahem knihy je medailon věnovaný malíři Viktoru Foersterovi (1867-1915), od jehož úmrtí uplynulo v prosinci právě 100 let, a jeho dopisy adresované svému příteli Františku Bílkovi, bratru Josefu Bohuslavu Foersterovi, známému hudebnímu skladateli, a některým dalším osobám.

A konečně koncem ledna letošního roku vydala Společnost F. Bílka ve spolupráci s nakladatelstvím Malvern knihu dosud neznámých vzpomínek na Františka Bílka. Autorem tohoto unikátního a rozsáhlého svědectví je jeho švagr, středoškolský profesor Vilém Nečas (1881–1948), bratr jeho manželky Berty. Vzpomínku na celý Bílkův život a dílo sepsal krátce po Bílkově smrti, v letech 1942-3, po válce ještě rukopis opravily a doplnily Bílkova žena a dcera. Od té doby se zapomenutý rukopis nacházel v soukromém majetku a nyní je publikován poprvé po více než 70 letech od jeho vzniku.

Kniha má celkem 350 stran, z toho Nečasovy vzpomínky zabírají 265 stran. V knize je dále životopis V. Nečase a vzpomínka na něho od jeho vnuka Václava Suchého (editora rukopisu), rodokmen rodu Nečasů, předmluva, ediční poznámka, jmenný rejstřík a rejstřík děl. Třicet stran zabírá obrazová příloha s mnoha dosud neznámými Bílkovými kresbami a fotografiemi jeho a jeho rodiny z rodinného archivu potomků autora.

Proč je Nečasovo svědectví unikátní? Autor byl s Bílkem, ať už osobně nebo přes svoji sestru, v blízkém kontaktu více než 40 let, zajímal se intenzivně o jeho dílo a obdivoval je. Jeho vzpomínky nám umožňují nejen nahlédnout do historie vzniku některých klíčových Bílkových děl, ale i pochopit duchovní a myšlenkový záměr jejich tvůrce, který na první pohled (někdy ani na druhý či třetí) nemusí být vždy patrný a srozumitelný, protože tvůrce hovoří řečí symbolů. „Bílek má svůj svět,“ říkával i Otokar Březina, básník nad jiné povoláný rozumět Bílkově řeči symbolů. I on tím chtěl říci, že k podstatě Bílkova díla není snadné proniknout. Nečasovy vzpomínky mohou sloužit nejen jako klíč k pochopení řady těchto děl, ale dávají nahlédnout i do tvůrceva soukromého života:

„Jeho denní život, vnitřně rozkošatělý bohatstvím citu a myšlenky, zůstával zevně pravidelný a skoro střízlivě jednoduchý. Plynul až do posledních jeho dnů převážně v pilné práci, která mu byla životní nutností a v níž nikdy neumdléval. Časně ráno vstával a ještě před snídaní, pokud to roční doba a počasí dovolovaly, odcházel na delší procházku do blízkých lesů. Doprovázel jsem ho někdy. Často bývalo ještě šero, před východem slunce. Miloval tyto časně jitřní hodiny, tryskající jemnou a vzdávající se vůlí k životu, chvíle probouzejících se, tajemných hlasů přírody na rozhraní nočních mrákot a snů... Naslouchal jim vzrušeně, s nábožnou pozorností.

Příroda byla mu jediným a pravým chrámem božím a toto byla jeho ranní bohoslužba. Stával pod vysokými kmeny šumících lesních velikánů s obnaženou hlavou, vítal slunce a pronikavou záplavu jeho paprsků, radostné díkyvdání ptačího zpěvu, všechn ten bouřlivě se dmoucí nepokoj procitajícího dne – modlil se! Léta tak uctíval boha, ale v jeho uctívání přírody nebylo pranic pohanského. Byla to čistá, jasná radost ze zjevení života, kterou pociťoval jako zdraví duše. Život mu byl vznešeným, posvátným darem a on s vděčnou vroucností modlitby počínal takto den, přinášející mu požehnání práce! V přírodě nalézal povzbuzující pramen síly ke svému dennímu dílu, příroda poskytovala mu trvalou, nevysychající inspiraci i možnost nábožných meditací. Vracel se z ní do své dílny povznesen. Byl ostatně povahou bytostně

náboženskou, několikrát se mi zmínil o svých snech a vidění Krista. V jeho rodině byla modlitba před jídlem a před spaním samozřejmostí a na jeho stole v dílně leželo stále rozevřené Písmo svaté.“

Knihy přirozeně nemluví jen o Bílkovi a jeho rodině, ale také o jeho přátelích. Velký prostor je věnován jak Juliu Zeyreovi (zmínky či dlouhé pasáže o něm najdeme na 50 stránkách), tak i Otokaru Březinovi (37 stran), se kterým se V. Nečas osobně znal a nedlouho po Březinově smrti (1932) se stal i editorem Dopisů Otokara Březiny Františku Bílkovi, vydaných v nakladatelství Františka Borového. V obrazové příloze knihy je otištěn i jeden dosud neznámý dopis O. Březiny, adresovaný V. Nečasovi po jeho odvodu na frontu první světové války.

„Hlavní práce, kterou však v té době (1902 – pozn. FK) Bílek tvořil a po zhotovení díla s Havlíčkem do sádry odléval, byli Slepci, velké sousoší, k němuž učinil několik náběhů již dříve. Je to snad nejznámější a nejpoblábnější Bílkova práce. Vytvořil ji později v různém měřítku a v různém materiálu na přímou žádost řady zájemců vícekrát. Slepci náležejí k cyklu prací, nazvaných „Život“. Bílkův hloubavý duch rád rozvíjel základní myšlenku, hledal její pokračování, snažil se získat co nejúplnější pohled, vydobýt její pravdu celou a úplnou. Tvořil takto cyklicky.

Není pochybnosti, že k cyklu „Život“ vedly ho zkušenosti jeho života vlastního a že bezprostředním podnětem k němu bylo jeho manželství. Otázky „co jsme“ „co tu chceme“ „čím máme být“ jsou otázkami praktické filozofie životní a odpovědi na ně vyčerpávají stěžejní zájem etiky. Ale dozajista lze při Slepcích myslet i na inspiraci z četby stejnojmenné básně Březinovy v „Rukách“ (Hudba slepců). Doprovodná rytina k této básni (majetek Vrchlického), ukazuje již obrysy pozdějšího sousoší. Skutečně je však, kromě shodného názvu, málo společného mezi oběma díly. Mystika Bílkova je úsilí výtvarníkovy, jež má své kořeny ve skutečnosti a vychází z reálného: tento muž a tato žena, dvojice, jsou spojeni osudovým poutem společného života a každý z nich má jasné určení a úkol, přikázaný mu bohem. Nejsou to ovšem lidé určití, jsou reprezentanty lidstva. Muž kráčí, za jeho zavřenýma očima roste vidění vnitřní, duchovní cesty. Žena se bude sklánět jako andělská bytost k muži, jakmile nadejde chvíle, kdy on zeslábně a zhrouť se pod tíží tajemných povinností. Bude ho pozvedat nekonečně laskavýma, až zduchovnělýma rukama, udatenstvím statečného srdce jako jeho nejbližší bližní a dá mu největší, nejtažnější dar své lásky – dítě! Slepota lidská je tu pojata

symbolicky – duchovně. Tragicky vztažená pravice mužova nemá v sobě nic teatrálního. Je to gesto převážně náboženské, je v něm spíše vznešená velebnost a žehnání, přiznávající se odevzdaně k nejistotě kroků, jejichž pevná odvaha vyslovuje však přece naprostou důvěru v Boha. Toto není žádné tápání a projev bezradného hmatu fyzické slepoty. Tato slepota je vyhrazena síle a přesvědčenosti náboženského citu. Svěřuje se naprosto a bezpodmínečně tajemnému vůdci, kterého má v sobě. A téměř velitelské gesto mužovo nalézá protiváhu a protiklad v jemném a neskonale cudně zdrženlivém pohybu ženské ruky, jež jakoby působila dojmem nesmělé otázky, vyjádřené i jinak trpně váhavým přikloněním těla k rozkročené postavě mužově. A jeho gesto je na tuto otázku rozhodným přitakáním, vážným, přisvědčujícím přiznáním: „Ano, jsme slepci!“ A výraz tváří obou postav! Kontrastující tvrdost a vášnivé utrpení bolesti v rysech mužových a zduchovnělá něha v tazích ženy! Tyto slepé oči jsou neporovnatelně výraznější než živé, skutečné, otevřené oči. Vidí nevidouce. A my, živoucí stíny, si namlouváme, že vidíme, ačkoliv jsme slepi.“

Jméno Anny Pammrové (AP) se v Nečasově knize neobjevuje, ale jsem přesvědčen, že může být pro ctitele AP zajímavá nejen kvůli novému důvěrnému pohledu na osobu O. Březiny.

Kniha by měla být k dostání či objednání ve všech knihkupectvích nebo přes internetové knihkupectví www.malvern.cz či www.kosmas.cz. *Nečas Vilém: Bílek. Svědectví o bratru Františkovi. Vydala Společnost F. Bílka v nakladatelství Malvern, Praha 2015. ISBN 978-80-7530-026-3.*

OCENĚNÍ JIŘÍHO KUBĚNY V JAROMĚŘICÍCH

Jiří Höfer, předseda Společnosti Otokara Březiny

Jiří Kuběna dostal od zastupitelstva Jaroměřic nad Rokytnou čestné občanství za záchranu Muzea O. Březiny v šedesátých letech, za významnou pomoc při předávání Muzea z rukou národního výboru zpět do správy SOB v r. 1990, za jeho vztah k Jaroměřicím n. Rok., za pomoc panu děkanovi Václavu Köchlerovi při záchraně barokního kostela sv. Markéty i za jeho básnické dílo. Čestné občanství předal starosta Jaroměřic nad Rok. Ing. Jaroslav Soukup při slavnostním pořadu v Lidovém domu 28. 5. 2016. K poctě našeho čestného člena Jiřího Kuběny zazpíval Jaroměřický chrámový sbor pod vedením Ladislava Šabackého. Po předání

ocenění a gratulacích následovalo pásmo poezie, které připravil a osobně přednesl bohemista Karel Vala, na hand droom doprovázel Ontřej Vala. Jiří Kuběna na závěr poděkoval zastupitelstvu, starostovi města, chrámovému sboru a všem pořadatelům a také vzpomněl na jaroměřické osobní přátele, kteří jsou už na věčnosti. Následovalo malé pohoštění.

Všechny potěšilo, že Jiří Kuběna i přes zdravotní problémy přijel a slavnostní pořad s jedinou (zdravotní) přestávkou vydržel.

*Jiří Kuběna doma na Bítově, květen 2016
(foto Petr Veselý)*

DOPORUČUJEME

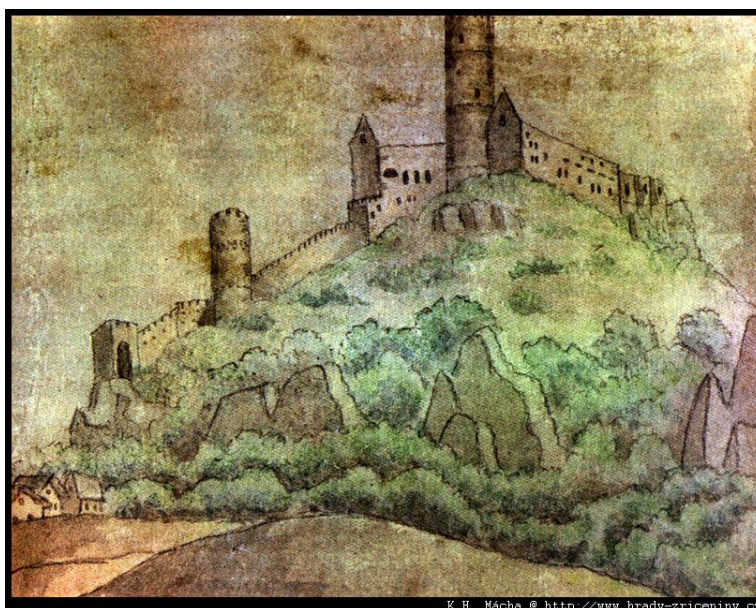
JIŘÍ PADEVĚT: CESTY S KARLEM HYNKEM MÁCHOU

Vlasta Urbánková

Pražské nakladatelství Academia vydalo v roce 2010 obrazovou publikaci, která nabízí čtenářům dlouhý řetěz směrů a míst, kterými se ubíral během svého krátkého života básník, jehož dvoustého výročí narození jsme tehdy vzpomínali. Poněvadž letos si připomínáme opět okrouhlé výročí Karla Hynka Máchy – zemřel před 180 lety, je vhodné nyní otevřít právě tuto

knihu. Publikace vyšla v edici Průvodce, je však určena nejen turistům, ale také zájemcům o literaturu či badatelům.

Každá dvoustrana patří fotografii určitého máchovského místa, dále informaci o účelu básníkovy pobytu a stručnému historickému komentáři. První část publikace je věnována Praze a dalším městům, především severočeským. Oblast severních Čech, zejména Krkonoše a část Českého ráje, byla cílem Máchových cest již řadu let před příchodem do Litoměřic. Jako ostatní romantici nalézal inspiraci v přírodě a stejnou měrou v mnoha dochovaných historických památkách. Mimořádná svědectví o starých hradech, zříceninách a zachovaných zámcích nacházíme v jeho záznamníku kreseb Hrady spatřené, který autor publikace podrobně komentuje: Pravidelným průvodcem na Máchových cestách byl spolužák Eduard Hindl, s nímž básník pravděpodobně sestavil Plán cesty do Krkonošů, v němž nalezneme hrady Křivoklát, Kokořín, Žebrák, Točnick, a především Bezděz, který jako dominantní památník nemovité kultury ovlivnil atmosféru básníkovy stěžejního díla.

Máchova kresba hradu Bezdězu

Na Bezděz doprovodil Máchu poprvé Eduard Hindl na počátku 30. let 19. století a návštěvy se brzy opakovaly už proto, že zcela blízko našel Máchův přítel zaměstnání, pracoval jako vrchnostenský úředník v Doksech. V tomto, v Máchově době nevelkém městě se dvěma tisíci obyvateli našel básník díky příteli Hindlovi druhý domov. Dodnes je tu zachován domek, v němž oba přátelé často pobývali.

Odchýlím se nakrátko od obsáhlého komentáře Jiřího Padevěta o Doksech a dovolím si přičinit zmínku spadající do doby o 140 let pozdější. Když jsem se tehdy poprvé dostala na delší dobu do severních Čech, zanechala jsem kus srdce na někdejším panství Albrechta z Valdštejna, vévody frýdlantského. Při jednom z výletů do kraje jsme dorazili do Doks a při procházce postranními uličkami došli k domku s roubeným podstřeším a šindelovou střechou. V přízemí bylo nevelké, domácí péčí dýchající muzeum. Kromě obrazového materiálu tu byly vystaveny zažloutlé Máchovy dopisy, plánky cest po okolí a pozoruhodný zápis o tragické události, která se stala dějovou zápletkou Máje. Když jsem nyní otevřela Padevětovu publikaci na stránce o Doksech, přečetla jsem si o tom, jak Mácha v Doksech navštěvoval i vinný sklípek Antonína Tietzeho, kde mohl slyšet vyprávění o otcovraždě z nešťastné lásky, která se udála v roce 1774 v nedaleké Dubé, a líčení konce loupežníka Václava Kumra, který byl dopaden v roce 1798 v jedné z místních hospod. Tyto dávné události a krajinakolem Doks mohly Máchu inspirovat a podle většiny badatelů se také staly předobrazem krajiny a děje Máje.

Je nepochybné, že se Mácha stylizoval do vraha, který se zločinu dopouští, aniž jeho hrůznost tuší. Tak krutý osud přisoudil Mácha svému hrdinovi. Sám ovšem trpěl pocity svým způsobem podobnými – cítil se v současném světě rovněž opuštěný, odcizený a zrazený. Proto tolik útěků do přírody, na osamělá místa, mezi skály, do roklí a na břehy zrádných vod. Máj lze hodnotit z několika rovin. Na tomto místě můžeme zvolit jen jednu – bude to mistrovství v zobrazení přírody, které je naplněno básnickými obrazy nebývalé působivosti. I na základě tohoto mistrovství vyslovil F. X. Šalda charakteristiku básníka, který předběhl svou dobu: „Mácha je básník v tom smyslu, jak tomu rozumíme dnes.“ Máchovo mistrovství spočívá i v tom, jak dokázal spojit zosobnění přírodních motivů s hudebními postupy, které označujeme za hláskovou instrumentaci. Již v samotném úvodu básnické skladby nemající v naší poezii obdoby, je jarnímu mechu přisouzen lidský hlas – o lásce šeptal tichý mech..., růže pak jakoby dívčími rty pronáší milostná slova, kvetoucí strom je tu zosobněním milostného klamu.

Za vrchol propojení personifikace a hláskové instrumentace lze pokládat loučení odsouzeného Viléma s rodnou zemí, které vzkazuje pozdrav po oblacích, živoucích obrazech svobody. Již v pojmenování vlasti jako „země krásná, země milovaná“ cítíme mohutný podíl přírody a osudové propojení kolébky a hrobu je změkčeno rytmem houpající se kolébky: „... kolébku mou i hrob můj, matku mou, vlast jedinou i v dědictví mi danou...“ Slyšíme tóny ukolébavky

i tichý pláč matky nad mrtvým synem... Lesy do slova a do písmene hluboké se staly jevištěm posledního Viléma svobodného žití. Jako sbory jeho druhů, opuštěných loupežníků, zní temné hlasy lesních velikánů: „Pán náš zhynul, zhynul, zhynul...“ – příklad zvukomalebné ozvěny působivosti zcela ojedinělé.

V publikaci Jiřího Padevěta je okolí Doks a Bezdězu zmapováno natolik podrobně, že se scénérie tragického a přitom úchvatného příběhu jeví zcela plasticky. Je tu Bezděz, k němuž se stoupá skalnatou stěnou, někdejší Velký rybník, později a dodnes nazývaný Máchovým jezerem, a nad ním Jarmilina skála, pod níž skončila svůj život. Krok za krokem jdeme tu v básníkových stopách. A jak už bylo naznačeno výše, ztotožňuje se Karel Hynek zcela nezastřeně s celým tragickým příběhem. Charakteristické je, že závěrečné verše jsou nesený přírodním obrazem nad jiné výmluvným:

Nynější ...svého čas – / je to, co tato báseň Máj,/večerní jako máj, ve lůně pustých skal

Na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal

Závěrečná literární pasáž není připojena zcela záměrně. Je jen důkazem, jak zasvěcené přiblížení míst sice známých, ale hlouběji nepoznaných, vyvolá ve čtenáři naléhavé asociace, a to i v případě, že literární dílo k nim se vážící zná. V opačném případě mu autor nabízí možnost neznámá díla nebo místa poznat. Proto Knihu Jiřího Padevěta Cesty s Karlem Hynkem Máchou doporučujeme.

Památník K. H. Máchy v Doksech

Se ředitelem muzea ve Velké Bíteši Mgr. Ivo Křížem při prohlídce kostela sv. Jana Křtitele

Milada Škárová a další členové SAP při zahájení výstavy Žena s duší lesa v muzeu ve Velké Bíteši, kde je přístupná do 19. srpna 2016

Upozorňujeme na naše webové stránky s následující adresou:

annapammrova.cz

Kontaktní adresy:

Vlasta Urbánková, 664 24 Drásov 190

Helena Pernicová, email: helenapernicova@gmail.com

Jana Krytinářová, email: krytinarovaj@seznam.cz

Toto číslo připravili: Helena Pernicová, Vlasta Urbánková, Pavel Adamec, Jana Koudelová

Ilustrace: Pavel Adamec

Fotografie: Miloš Buček, Petr Veselý a Zdeňka Dohnálková

Příprava pro tisk: Helena Pernicová